

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura

YKES ry on tieteellinen seura, joka koostuu yhteiskunta- ja kulttuuritieteellisen eläintutkimuksen tutkijoista. Seuran jäsenistöön kuuluu muun muassa oikeustieteiden, politiikan tutkimuksen, historiatieteiden, sosiaalitieteiden, filosofian ja kulttuuritieteiden asiantuntijoita.

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura kiittää lausuntopyynnöstä liittyen laiksi eläinten hyvinvoinnista ja haluaa lausua seuraavaa.

Seuran näkemyksen mukaan lakiehdotuksen tavoitteet ovat hyviä, mutta tuotannolliset ja taloudelliset tekijät syrjäyttävät eläinten hyvinvoinnin edistämisen etenkin tuotantoeläinten kohdalla, ja näin lakiesitys ei yllä tavoitteisiinsa. Lakiesityksen tarjoamat parannukset tuotantoeläinten hyvinvointiin ovat ristiriidassa suhteessa siihen asennekehitykseen, joka on ollut selkeästi havaittavissa kansallisesti. Seuran jäsenten tieteellinen asiantuntijuus kohdistuu erityisesti ihmisten muuttuviin käsityksiin ja asenteisiin, jotka liittyvät toisten eläinten asemaan yhteiskunnassa: eläinten pitämiseen, käyttämiseen ja hyödyntämiseen, näiden oikeutukseen, siihen liittyviin ehtoihin sekä yhteiseloon ja vuorovaikutukseen toisten eläinten kanssa. **Tähän asiantuntijuuteen nojaten voimme todeta, että suomalaiset antaisivat mandaatin vielä paljon selkeämmin toisten eläinten itseisarvoa kunnioittavalle eläinten hyvinvointilaille.**

On ensisijaisen tärkeää, että kansalaisten näkemykset tuotantoeläinten hyvinvoinnista välittyvät myös lain vaatimuksiin. Suomalaisten huoli tuotantoeläinten hyvinvoinnista on voimistunut tasaisesti (Eurobarometrit 2007, 2016). Viimeisimmän Eurobarometrin (2016) mukaan jopa 90 prosenttia suomalaisista toivoo tuotantoeläinten hyvinvointia edistettävän nykyistä paremmin. Viimeisimmän Nuorisobarometrin (2021) mukaan 88% suomalaisista nuorista olisi valmis turvaamaan eläinten oikeuksia kyselyn väittämän mukaan ”hinnalla millä hyvänsä”. Tästä laista tulee heidän sukupolvensa eläinten hyvinvointilaki. **Ehkä räikeimmin ristiriidassa kansalaisten arvojen kanssa on se, että lakiehdotuksessa ei kielletä turkistarhausta, ei edes siirtymäajalla, tai vähintään edellytetä hyvin merkittäviä muutoksia turkiseläinten pitotapaan.** Taloustutkimuksen (2021) kyselyssä 70% suomalaisista ei hyväksy turkistarhausta nykyisessä muodossaan. Jopa 80% suomalaisista on sitä mieltä, että mikäli turkiseläimiä tarhataan, tulisi eläinten päästä liikkumaan päivittäin useiden neliömetrien laajuisella alueella. Edellisen lausuntokierroksen palautteissa on niin ikään selkeästi näkyvillä kritiikki turkistarhauksen jatkumista vastaan. Näitä näkemyksiä turkiseläinten tuotanto-olosuhteiden riittämättömyydestä eläimen hyvinvoinnin kannalta tukee myös laaja tieteellinen tutkimus. Erityisen ongelmallista turkistarhauksen jatkumisen hyväksyminen on siksi, ettei se ole välttämätöntä missään mielessä.

Myös kansainvälisen eläinpolitiikan kehitys kuvastaa selvästi muuttuneita asenteita eläimiin ja eläinten hyvinvointiin. **Mikäli poikkeukset tuotantoeläinten osalta toteutetaan lakiesityksen mukaisesti, jää Suomi selvästi jälkeen eläinten hyvinvoinnin politiikan edelläkävijämaista.**

Pykäläkohtaiset kommentit

1 § Lain tarkoitus

On hyvä, että eläinten itseisarvo on kirjattu lain tarkoitukseen. Seuran kanta on kuitenkin, että eläinten itseisarvo tulee kirjata lakitasolle. Itseisarvon jättäminen lakitekstin ulkopuolelle antaa vaikutelman, ettei lainsäätäjällä ole valmiutta tunnustaa eläinten itseisarvoa, vaan eläin nähdään yhä ensisijaisesti ihmisen toimien kohteena, jota ihmisen sille antama arvo määrittää.

8 § Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset

Liite 1

Turkistarhaus ei täytä lakiesityksen vaatimuksia eläinten lajityypillisten käyttäytymistarpeiden huomioimisesta ja seuran näkemyksen mukaan sallittujen tuotantoeläinlajien listalta tulee poistaa kettu, naali, minkki, supikoira, hilleri ja soopeli. Seura ei myöskään kannata vesipuhvelin lisäämistä tuotantoeläinlistalle ja esittää, että jos lisääminen tapahtuu, on tärkeää kieltää maidontuotanto vesipuhvelin osalta.

13 § Kielletty kohtelu

Kiellettyyn kohteluun tulisi lukea myös sellainen harrastustoiminta, joka aiheuttaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille haittaa. Tällaisina pidämme esimerkiksi luolakoirakokeita, joissa käytetään niin sanottuja kohde-eläimiä, sekä pyydystä ja päästä -kalastusta. Nämä molemmat ovat lain tavoitteiden vastaisia, sillä niissä vahingoitetaan eläimiä tarpeettomasti, jälkimmäinen on rinnastettavissa eläimen vahingoittamiseen viihde- tai elämystarkoituksessa, johon muualla laissa suhtaudutaan kriittisesti.

16 § Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Pakollinen kivunlievitys kivuliaiden toimenpiteiden kohdalla on erittäin kannatettava lisäys. Esimerkiksi porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä tulehduskipulääke ei ole kuitenkaan riittävä toimenpiteen aikaiseen kivunlievitykseen. Pykälään tulee kirjata selkeämmin, että myös toimenpiteen aikana on käytettävä riittävän tehokasta kivunpoistoa. Neljän vuoden siirtymäaika pakolliseen kivunlievitykseen on hyvinvointihaittaan nähden liian pitkä, ei ole kohtuutonta vaatia siirtymää kahdessa vuodessa.

20 § Hoidon yleiset vaatimukset

Esitetty lista toteutettavista lajityypillisistä käyttäytymistarpeista on kannatettava. Pykälään tulisi lisätä vielä, että mikäli ulkoilu edistää eläimen hyvinvointia, tulee ulkoilu mahdollistaa: kaikkien nautojen tulee esimerkiksi kyetä ulkoilemaan. Pykälään tulisi kirjata myös emakoille mahdollisuus tyydyttää pesänrakennustarvettaan.

21 § Ruokinta ja juotto

Lakiin tulee kirjata, että jatkuva juomavesi on taattava myös turkiseläimille.

25 § Eläinjalostus

On tärkeää, että valtioneuvoston asetuksella määrätään tarkemmin jalostukseen liittyvistä säännöksistä, jotta viranomaisille varmistetaan todellinen mahdollisuus – ja velvollisuus – puuttua hyvinvointiongelmia aiheuttavaan jalostukseen. Valtioneuvoston asetuksessa olisi myös tarpeen

ottaa kantaa uusiin jalostusteknologioihin (kuten alkionsiirtoihin liittyviin hormonihoitoihin, superovulaatioon, ja suoraan munasarjoista poimittujen alkioiden käyttöön) ja niiden hyvinvointivaikutuksiin. Eläinlääkärien ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta tehdyistä toimenpiteistä on hyvä uudistus lakiluonnoksessa. Olisi kuitenkin olennaista, että laki kieltäisi haittaa aiheuttavan jalostuksen selkeästi myös esimerkiksi broilerien kohdalla.

Jalostussäännöksen perusteluissa kuvataan: “Liian tiheästi toistuva tai liian nuorena tai vanhana tapahtuva lisääntyminen voi vaarantaa erityisesti naaraspuolisen eläimen hyvinvoinnin.” Perusteluissa nostetaan esimerkiksi narttujen tiheä pennuttaminen koirien pentutehtailussa. Seuran näkemyksen mukaan samaa ajattelua tulee soveltaa myös tuotantoeläimiin. Esimerkiksi lypsylehmille on tärkeää asettaa asetuksella hyvinvointia edistävä poikimaväli ja alin sallittu siemennysikä.

Pykälät 33§ - 37§ Pitopaikan yleiset vaatimukset, Pitopaikan turvallisuus, Pitopakan olosuhteet, Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito ja Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset

Seura pitää tärkeänä, että uusia parsinavettoja ja porsitushäkkejä ei saa enää rakentaa. Tiineytyshäkin käytön aikaraja (8 päivää) on liian pitkä, sille ei ole perusteita. Pykäliin tulee lisätä, että eläimillä tulee olla käytettävissään lajityypillisen käyttäytymisen niin edellyttäessä sopiva nukkumapaikka, pesä tai piilopaikka. Eläimillä tulee myös olla mahdollisuus noudattaa luonnollista vuorokausirytmiä.

Eläinten pito häkki- tai verkkopohjalla sekä kasvatus häkeissä tulee yksiselitteisesti kieltää.

Pykälässä 33 säädetään, että eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Tämä on kannatettava kirjaus ja periaate, jonka toteutuminen on välttämätöntä eläinten perushyvinvoinnin takaamiseksi. On hyvin ristiriitaista ja lain tarkoituksen vastaista, että myöhemmissä pykälissä näistä yleisistä vaatimuksista sallitaan poikkeukset niin emakoiden, hiehojen kuin lypsylehmien kohdalla. Näiden eläinten ei sallita toteuttaa edes kaikkein keskeisimpiä käyttäytymistarpeita, vaan niiden pitäminen kääntymisenkin estävissä rakenteissa sallitaan.

Seura esittää, että nautojen parsikasvatus ja emakoiden porsitushäkit tulee kieltää lain hengen vastaisina.

Parsinavetoissa pidettävien lehmien ja hiehojen jaloitteluvelvoitteen vapautusmenettelystä luopuminen on kannatettavaa, mutta siirtymäaika siihen (12 vuotta) on edelleen liian pitkä. Niin ikään siirtymäaika tiineytyshäkkien kieltämisessä on edelleen liian pitkä.

58 a § Kalojen ja rapujen lopetus

Seura esittää, että rapujen elävältä keittäminen kielletään. Se, että sähkötainnutus on yksittäiselle kuluttajalle käytännössä ulottumattomissa oleva menetelmä, ei oikeuta ravulle kärsimystä aiheuttavaa ja epäeettistä lopetustapaa.

61 § Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen

Seura kiittää, että tämä uusi pykälä lisätään lakiin, jotta luonnonvaraisten eläinten hoidon valvominen ja keskittäminen osaaville toimijoille voidaan varmistaa. Hoitolatoiminnan resurssoinnin vastuu jää edelleen käsittelemättä: hoitoloiden tilojen ja hoidon laadun varmistamiseksi rahallinen vastuu hoitolatoiminnasta tulee asettaa valtiolle tai kunnille.

76 § Valvonnan yleiset periaatteet

Se, mitä tarkoitetaan valvonnan laadukkuudella ja tehokkuudella tulee kirjoittaa auki. Toimiva valvonta ei voi jäädä kunkin viranomaisen itsensä tulkittavaksi. Laadukkaalle ja tehokkaalle valvonnalle tulee säätää tietyt kriteerit.

79 § Teurastamojen kameravalvonta

Ruokaviraston suorittaman kameravalvonnan teurastamoissa tulisi olla pakollista. Laissa tulisi myös säätää siitä, että valvontaviranomaisen tulee tarkastella kameroiden taltioimaa materiaalia säännöllisesti.

Muut kommentit

Seuran näkemyksen mukaan eläinasiavaltuutetun virka tulee kirjata lakiin. Eläinasiavaltuutetulla riippumattomana toimijana on erittäin keskeinen rooli, kun erilaisia eläimiin liittyviä intressejä ja eläimistä saatua tutkimustietoa sovitetaan yhteen. Eläinasiavaltuutetun riippumattomuus tulee taata siten, että **virka on budjetiltaan ja tavoitteenasettelultaan itsenäinen ja institutionaalisesti eriytetty niistä valtionlaitoksista, joiden tehtäviin kuuluu eläimiä hyödyntävien elinkeinojen edistäminen.** Viranhaltijalla tulee olla käytössään tukenaan myös muuta henkilökuntaa.

Lakiin tulee kirjata valtion velvollisuus edistää kansalaisten ja kuluttajien tietoa eläinten hyvinvoinnista ja eläinten eettisestä asemasta. Esimerkiksi Sveitsin eläinten hyvinvointilaissa valtiota velvoitetaan huolehtimaan siitä, että suuri yleisö on informoitu eläinten hyvinvoinnin kysymyksistä. Kansalaisten ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen vaatii tuekseen yhteiskunnan rahoittamaa tutkimusta eläinten hyvinvoinnista ja eläinten asemasta. Eläinten hyvinvointitutkimus on ollut riippuvainen eläimiä hyödyntävien teollisuudenalojen rahoituksesta. Vahvistamalla yhteiskunnan tutkimusrahoitusta eläinten hyvinvointiin kohdistuvaan tutkimukseen, yhteiskunnan saatavilla on enemmän riippumatonta tutkimustietoa eläimistä. Tietoisuuden lisääminen edellyttää myös sitä, että yhteiskunnan varoilla tuetaan tutkimustiedon levittämistä ja popularisointia. **Tutkimustiedon levittämiseen erikoistuneen yksikön institutionaalinen riippumattomuus elinkeinojen edistämisestä tulee turvata.**